

Інформаційна довідка щодо організації діяльності державних служб зайнятості окремих держав-членів ЄС*

***Анотація.** Викладено інформацію щодо наявності державних служб зайнятості, їх функцій та завдань, способів здійснення діяльності, порядку фінансування та матеріального забезпечення в державах-членах ЄС: Болгарії, Латвії, Хорватії, Чехії.*

***Ключові слова:** безробіття, державна служба зайнятості, моніторинг зайнятості населення, працевлаштування, професійна підготовка, професійне навчання, ринок праці.*

Вступ. Міжнародні стандарти діяльності служб зайнятості як державних інституцій, які допомагають узгодити попит і пропозицію на ринку праці, забезпечують взаємодію шукачів роботи з роботодавцями та сприяють набуттю безробітними необхідних професійних знань, навичок або підвищенню рівня кваліфікації, визначені Конвенцією МОП № 88 про організацію служби зайнятості¹, підписантом якої є Україна.

Тенденції політики зайнятості ЄС свідчать про активізацію діяльності цих державних інституцій та посилення їх взаємодії, про що зазначено в Регламенті (ЄС) 2016/589 Європейського Парламенту та Ради від 13 квітня 2016 року про Європейську мережу служб зайнятості (EURES), доступ працівників до послуг мобільності та подальшу інтеграцію ринків праці, а також внесення змін до Регламентів (ЄС) 492/2011 та (ЄС) 1296/2013², Рішенні 573/2014/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 2014 року про посилення співпраці між державними службами зайнятості³. У положеннях цих актів ідеться про розвиток співробітництва між державними службами зайнятості держав-членів ЄС через мережу Європейських державних служб зайнятості (EPSZ) та Європейську мережу служб зайнятості (EURES). В Україні діяльність Державної служби зайнятості (далі – Служба) спрямовується та координується Міністерством економіки України⁴. Триває багаторічна дискусія⁵ щодо реформування Служби⁶.

---

¹ Конвенція про організацію служби зайнятості № 88 від 09.07.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_224#Text

² Regulation (EU) 2016/589 of the European Parliament and of the Council of 13 April 2016 on a European network of employment services (EURES), workers' access to mobility services and the further integration of labour markets, and amending Regulations (EU) No 492/2011 and (EU) No 1296/2013. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2016.107.01.0001.01.ENG

³ DECISION No 573/2014/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 15 May 2014 on enhanced cooperation between Public Employment Services (PES). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A32014D0573>

⁴ Положення про Державну службу зайнятості від 16.12.2020 р. № 2663: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1305-20#Text>

⁵ Круглий стіл: «Державна служба зайнятості як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції». Прес-служба Апарату Верховної Ради України. 20.07.2023 р., об 11:00. URL: https://www.rada.gov.ua/preview/anonsy_podij/238816.html;

Голова Комітету Галина Третякова - про необхідність надання Державній службі зайнятості статусу центрального органу виконавчої влади та удосконалення державної політики щодо демографічного розвитку. Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів. Опубліковано 28.07.2023 р., об 11:07. URL: https://komspip.rada.gov.ua/news/main_news/76254.html

⁶ Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>

Організаційно-правові засади діяльності державних служб зайнятості іноземних держав.

Агентство з працевлаштування чи Агентство зайнятості (далі – Агентство) **Республіки Болгарія**⁷, створене у 1990 році, є виконавчим органом Міністерства праці та соціальної політики з реалізації державної політики сприяння зайнятості населення, охорони ринку праці, професійної орієнтації, навчання дорослих, надання послуг із посередництва у працевлаштуванні, роботи з економічно неактивними особами, а також для вивчення та аналізу трудових ресурсів країни. Агентство є юридичною особою з головним офісом у м. Софія.

Агентство здійснює свою діяльність відповідно до норм Закону про сприяння зайнятості⁸, Положення про впровадження Закону про сприяння зайнятості⁹, Положення про Агентство зайнятості¹⁰. До основних функцій належить: реєстрація вакансій та осіб, які активно шукають роботу; посередницькі послуги з працевлаштування; участь у розробці та реалізації програм і заходів зайнятості та професійного навчання (для окремих груп безробітних, яким з різних причин складніше адаптуватися на ринку праці); реалізація, самостійно чи спільно з іншими органами чи організаціями, проєктів і програм з питань працевлаштування, професійної підготовки, соціальної інтеграції, що фінансуються з державного бюджету, Європейських структурних інвестиційних фондів та Європейських фондів для спільного управління або з інших міжнародних джерел, у тому числі тих, в яких Болгарія бере участь своїми ресурсами; моніторинг рівня зайнятості; організація навчання безробітних та підвищення кваліфікації зайнятих осіб; здійснення посередницької діяльності у працевлаштуванні громадян Болгарії за кордоном та іноземців у Болгарії; аналіз попиту та пропозиції на ринку праці та прогнозування можливих змін.

Діяльність, структура та чисельність персоналу Агентства, його територіальних підрозділів визначаються Положенням про Агентство зайнятості. Основними формами діяльності є: реалізація національних програм та проєктів у сфері зайнятості та проведення заходів із працевлаштування і навчання (зокрема, для молоді діють Програма старту кар'єри та Програма працевлаштування молоді у сфері культури; для людей з обмеженими можливостями – Національна програма «Працевлаштування та навчання осіб зі стійкими обмеженнями життєдіяльності»).

Заходами стимулювання зайнятості безробітних є: сприяння територіальній мобільності; заохочення підприємництва та організації мікропідприємства. Заходами стимулювання роботодавців щодо працевлаштування є: створення для безробітних робочих місць для стажування; преференції роботодавцям-фізичним особам та мікропідприємствам за перші п'ять створених нових робочих місць, на які працевлаштовуються безробітні.

---

⁷ История на Агенцията по заетостта. URL: <https://www.az.government.bg/pages/istoria-na-agenciata-po-zaetosta/>; Агенция по заетостта. URL: <https://www.az.government.bg/pages/za-nas/>

⁸ ЗАКОН ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗАЕТОСТТА. В сила от 01.01.2002 г. URL: <https://lex.bg/bg/laws/ldoc/-12262909>

⁹ ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗАЕТОСТТА. В сила от 27.06.2003 г. Приет с ПМС № 131 от 19.06.2003 г. URL: <https://lex.bg/laws/ldoc/2135468610>

¹⁰ УСТРОЙСТВЕН ПРАВИЛНИК НА АГЕНЦИЯТА ПО ЗАЕТОСТТА. В сила от 16.05.2023г. Приет с ПМС № 73 от 12.05.2023г. URL: <https://legislation.apis.bg/doc/5340307/0>

Витрати на здійснення діяльності Агентства фінансуються за рахунок коштів бюджету Міністерства праці та соціальної політики. Чисельність працівників Агентства, зайнятих у головному офісі та в територіальних підрозділах – 2219 осіб (станом на 01.01.2024 р.).

Державну політику щодо зменшення безробіття, зокрема підтримки безробітних, осіб, які шукають роботу, або осіб, які підлягають вивільненню, у **Республіці Латвія** реалізує Державне агентство зайнятості (далі – Агентство), яке є державною адміністративною установою, що підпорядковується міністру соціального забезпечення. Агентство реалізує державну політику щодо зменшення безробіття шляхом: організації та здійснення активних заходів сприяння зайнятості населення та заходів із профілактики безробіття у взаємодії з іншими органами державної влади та місцевого самоврядування, а також фізичними та юридичними особами, об'єднаннями таких осіб.

Агентство здійснює свою діяльність відповідно до положень таких нормативно-правових актів та програмних документів: Закону про підтримку безробітних та осіб, які шукають роботу¹¹, Положення про порядок організації та фінансування активних заходів зайнятості населення та заходів із профілактики безробіття та принципи відбору виконавців заходів¹² (далі – Положення про організацію і фінансування), Положення про Державне агентство зайнятості¹³, Операційної стратегії Державного агентства зайнятості на 2024–2027 роки¹⁴.

Відповідно до Положення про організацію і фінансування Агентство може залучати до підвищення кваліфікації та навчання безробітних роботодавців-комерсантів. Таке навчання (виробнича практика) організовується на строк до трьох місяців з устанавленням трудових правовідносин між роботодавцем та особою на підставі укладеного між Агентством та роботодавцем договору про проведення виробничої практики. У договорі визначаються професії, за якими здійснюється виробнича практика, рівень набуття професійних компетенцій, кількість безробітних, які підлягають навчанню, порядок проведення виробничої практики, обов'язки, права та відповідальність сторін, кваліфікаційні вимоги, що встановлює роботодавець до безробітних, які залучаються до виробничої практики. Навчання у роботодавця здійснюється із залученням галузевих об'єднань роботодавців із метою виявлення, відбору та організації практичної підготовки безробітних до роботи на підприємствах галузі відповідно до галузевого попиту на робочу силу та специфіки галузі.

Агентство фінансується за рахунок коштів державного бюджету, надходжень від платних послуг, подарунків і пожертвувань, а також інших джерел, не заборонених законодавством. Так, бюджет Агентства на 2024 рік

---

¹¹ Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likums. Pieņemts: 09.05.2002. Stājas spēkā: 01.07.2002. URL: <https://likumi.lv/doc.php?id=62539>

¹² Noteikumi par aktīvo nodarbinātības pasākumu un preventīvo bezdarba samazināšanas pasākumu organizēšanas un finansēšanas kārtību un pasākumu īstenotāju izvēles principiem. Ministru kabineta noteikumi №.75. Rīgā 2011.gada 25.janvārī. URL: <https://likumi.lv/ta/id/225425-noteikumi-par-aktivo-nodarbinatibas-pasakumu-un-preventivo-bezdarba-samazinanas-pasakumu-organizesanas-un-finansesanas>

¹³ Nodarbinātības valsts aģentūras nolikums. Ministru kabineta noteikumi №.876. Rīgā 2012.gada 18.decembrī (prot. Nr.71 21.§). URL: <https://www.nva.gov.lv/lv/media/793/download?attachment>

¹⁴ Nodarbinātības valsts aģentūras darbības stratēģija 2024–2027 gadam. URL: <https://www.nva.gov.lv/lv/media/19551/download?attachment>

складає 31,01 млн євро¹⁵. Двічі на рік Агентство подає міністру соціального забезпечення звіт про виконання своїх функцій та звіт про використання бюджетних коштів.

У *Хорватії* Хорватська служба (інститут) зайнятості (далі – Служба) є самостійною державною урядовою установою, яка діє відповідно до положень Закону про ринок праці¹⁶ (далі–Закон), Статуту Служби¹⁷, Правил процедури Адміністративної ради Служби, Кодексу етики працівників Служби, Рішення про організацію інформаційного каталогу Служби та Положення про обробку та захист персональних даних¹⁸. Служба відіграє ключову роль у моніторингу попиту та пропозиції на ринку праці й здійснює ефективне посередництво з працевлаштування з метою забезпечення необхідною робочою силою, досягнення повної зайнятості та реалізації прав осіб під час безробіття, сприяючи партнерським відносинам із зацікавленими сторонами на ринку праці.

У межах своєї діяльності Служба виконує такі базові завдання: відстежує, аналізує та формує державну політику щодо зайнятості та безробіття; веде облік і видає довідки про статус безробітного; здійснює посередництво у працевлаштуванні між роботодавцями та особами, які шукають роботу; самостійно або у співпраці із соціальними партнерами, навчальними закладами та іншими юридичними особами організовує та реалізує профорієнтаційні та освітні програми; співпрацює з навчальними закладами з метою узгодження освітніх програм відповідно до потреб працівників; виконує міжнародні угоди з питань зайнятості та прав безробітних осіб; здійснює виплати допомог по безробіттю; вирішує питання прав людини у зв'язку з безробіттям в адміністративному порядку із застосуванням норм ЄС; відповідає за виконання нормативно-правових актів ЄС та міжнародних угод про соціальний захист у частині, що стосується забезпечення прав на час безробіття; спрямовує та розпоряджається коштами; ухвалює загальні акти щодо реалізації положень Закону; випускає фахові та інформаційні видання; подає щорічний звіт Уряду.

Служба здійснює свою діяльність через Центральний офіс, 4 регіональні служби, 18 регіональних офісів і 99 відділень, що забезпечують доступність послуг.

Кошти для фінансування діяльності Служби, її органів та служб, необхідні на бюджетний рік, їх розподіл – визначаються державним бюджетом та фінансовим планом Служби. Служба є суб'єктом права власності на майно, яке складається з нерухомого та рухомого майна, акцій, паїв та цінних паперів, грошей та інших активів.

Бюро праці *Чеської Республіки* (далі – Бюро) є адміністративним органом із загальнонаціональною юрисдикцією. Бюро створено 1 квітня 2011 року відповідно до положень Закону про Бюро праці Чеської Республіки та про внесення змін до відповідних законів¹⁹. Бюро підпорядковується Міністерству

¹⁵ Budžets. Nodarbinātības valsts aģentūra. URL: <https://www.nva.gov.lv/lv/budzets>

¹⁶ ODLUKU O PROGLAŠENJU ZAKONA O TRŽIŠTU RADA. Datum tiskanog izdanja: 27.12.2018. Broj dokumenta u izdanju: 2333. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_12_118_2333.html

¹⁷ Statut Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje. Zagreb, 19. studenoga 2019. Broj dokumenta u izdanju: 471. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_02_18_471.html

¹⁸ O HZZ-u. Opći akti zavoda. URL: <https://www.hzz.hr/o-hzz-u/pravni-okvir/>

¹⁹ Zákon č. 73/2011 Sb. Zákon o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů. Účinnost od 01.04.2011. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-73>

праці та соціальних справ. Бюро складається з генеральної дирекції, регіональних філій та контактних робочих офісів (контактних робочих місць)²⁰.

Організаційними одиницями Бюро є регіональні відділення, які виконують такі завдання: створюють умови для реалізації державної політики зайнятості та соціального захисту; співпрацюють із територіальними органами самоврядування та соціальними партнерами щодо забезпечення зайнятості та мобільності робочої сили, розвитку людських ресурсів і соціального захисту; беруть участь у реалізації проєктів, бенефіціаром яких є Бюро чи регіональні відділення; забезпечують реалізацію національних або регіональних проєктів, бенефіціаром яких є Міністерство праці та соціальних справ; забезпечують захист працівників у разі неплатоспроможності роботодавця; здійснюють моніторинг та оцінку ситуації на ринку праці та вживають заходів щодо впливу на попит і пропозицію робочої сили; ведуть облік вакансій, посередництво у працевлаштуванні претендентів та осіб, що шукають роботу; надають фізичним особам і роботодавцям консультаційні, інформаційні та інші послуги; здійснюють перепідготовку безробітних та осіб, зацікавлених у працевлаштуванні, осіб, які проходять професійну реабілітацію; забезпечують фінансування заходів із фондів активної політики зайнятості; здійснюють контроль виконання дотримання обов'язкової частки працевлаштованих осіб з інвалідністю та сприяють працевлаштуванню осіб з інвалідністю; забезпечують виплату нестрахованих соціальних виплат, допомоги по безробіттю; сприяють працевлаштуванню громадян Чехії за кордоном, працевлаштуванню та реєстрації громадян ЄС та іноземців у Чехії; реалізують програми допомоги по безробіттю та професійної перепідготовки; видають дозвіл на трудову діяльність дитини; визначають порядок виплати допомоги патронатним сім'ям та аліментів відповідно до законодавства.

За даними Звіту про діяльність Бюро за 2023 рік²¹, чисельність його працівників станом на 1 січня 2023 року складала 12134 осіб. На 1 січня 2024 року заплановано значне скорочення, а саме: 10573 посад, з яких 9928 службових посад і 645 контактних робочих посад. Здебільшого це пов'язано із закінченням термінів реалізації проєктів, що співфінансувалися із фондів ЄС.

Бюджет поточних коштів Бюро (без урахування коштів культурного та соціального фондів) затверджено на 2023 рік у сумі 763785,6 чеських крон. Протягом року до бюджету кілька разів направлялися скориговані непрофільюючі та профільюючі вимоги для покриття непередбачуваних витрат.

Висновки.

Позиція ЄС щодо політики зайнятості та розвитку ринку праці полягає у посиленні діяльності національних служб зайнятості, у тому числі державних, та їх взаємодії, зокрема шляхом створення наднаціональних мереж співробітництва між державними службами зайнятості держав-членів ЄС задля ефективного забезпечення вільного пересування найманої робочої сили, надання працівникам та роботодавцям якісних послуг із працевлаштування.

---

²⁰ O Úřadu práce České republiky. URL: <https://www.uradprace.cz/web/cz/o-uradu-prace>

²¹ Zpráva o činnosti Úřadu práce České republiky 2023. URL: <https://www.uradprace.cz/web/cz/zprava-o-cinnosti>

Огляд організації діяльності державних інституцій зайнятості таких держав-членів ЄС, як Болгарія, Латвія, Хорватія та Чехія, показав, що державні служби у сфері зайнятості, як правило, підпорядковуються міністерству або безпосередньо міністру з питань соціальної політики, на відміну від України, де діяльність Державної служби зайнятості координується Міністерством економіки. У Хорватії та Чехії діяльність державних служб зайнятості врегульована окремим законами. Зокрема, Бюро праці Чеської Республіки хоча й підпорядковується Міністерству праці та соціальних справ, діє відповідно до положень спеціального закону. Штат, фінансування, матеріальна база таких інституцій визначається законами про державний бюджет. Окрім того, до фінансуються цих інституцій залучаються кошти спеціальних фондів ЄС.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

*Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції викладені у документі не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.